

MIS ON MAKS, MIKS ME MAKSE MAKSAME.

Mis on maks?

Maks on seadusega kehtestatud rahaline kohustus, mis tuleb tasuta ettenähtud korras, suuruses ja tähtaegadel. Makse kogutakse riigi ülalpidamiseks vajalike kulude katmiseks või inimeste käitumise mõjutamiseks. Maksudel puudub üldiselt otsene vastutasu maksumaksja jaoks, kuigi ühiskonna hüvesid tarbime kogu aeg me kõik.

Miks me makse maksame?

Maksude maksmine on meie ühiselt valitud ühiskondlik kokkulepe, mis tagab riigi toimimise ja võimaldab igale inimesele sotsiaalseid garantiisid. Maksudega mõtleme me endast kaugemale. Kõigele sellele, mis on meil ühine. Maanteed, haiglad, koolid, metsad ja palju muud on meil kõigil olemas tänu meie ühisele rahale, mille eest majandame Eestit. Lisaks, kui satud raskustesse, siis on just maksuraha see, mille eest Sind aidatakse. Seejuures on väga oluline, et igaüks meist annaks ühise raha kogumisse oma panuse. Ainult nii saame ühiselt Eestit majandada ja hoida.

Eesti maksusüsteem koosneb maksuseadustega kehtestatud riiklikest maksudest ja linna- või vallavolikogu poolt oma haldusterritooriumil kehtestatud kohalikest maksudest.

Riiklikud maksud on tulumaks, sotsiaalmaks, maamaks, hasartmängumaks, käibemaks, tollimaks, aktsiisid, raskeveokimaks ja ettevõtlustulu maks. Päris paras ports, kas pole? Suuremas osas täidavad Eesti riigi eelarve siiski **neli suuremat maksu - tulumaks, käibemaks, sotsiaalmaks ja aktsiisid**.

Sundkindlustusmaksed on töötuskindlustusmaks ja kohustusliku kogumispensioni makse ning neid hallatakse nagu riiklikke makse.

Tulumaks

Tulumaks jaguneb kaheks: füüsilise isiku tulumaks ning ettevõtte tulumaks. Ettevõtte tulumaksu maksavad lisaks Eesti juriidilistele isikutele ka mitteresidentide (välisriigi isikute) püsivad tegevuskohad Eestis ning erisoodustusi tehes kõik tööandjad, nii residendid kui mitteresidendid. Lisaks ettevõtte tulumaksu tasumisele on isikul, kes on tööandja, kohustus pidada kinni ja tasuda tulumaks (füüsilise isiku tulumaks) ka töötajatele tehtud väljamaksetelt.

Käibemaks

Käibemaksuga puutume tavakodanikena igapäevaselt kokku. Käibemaksu maksame, kui ostame poest näiteks piima, leiba või muud kaupa. Samuti on lisatud käibemaks teenuste (nt transport jne) hinnale. Käibemaks lisatakse kauba või teenuse hinnale siis, kui müüja on käibemaksukohustuslane. Sellisel juhul on lubatud ettevõttel ka kuludelt sisendkäibemaks maha arvata. Kui ettevõtte käibemaksukohustuslaseks registreeritud ei ole, siis ei tohi ta arvele käibemaksu lisada.

Käibemaksukohustuslaseks registreerimise kohustus tekib, kui maksustatav käive ületab aasta algusest arvates 40 000 eurot.

Sotsiaalmaks

Sotsiaalmaks on pensionikindlustuseks ja riiklikuks ravikindlustuseks vajaliku tulu saamiseks kehtestatud maks. Sotsiaalmaksuga maksustatakse aktiivsest tegevusest (töötamisest, ettevõtlusest) saadud tulu. Sotsiaalmaksu määr on 33% ja selle tasub tööandja töötaja brutopalgalt.

Töötuskindlustusmakse

Töötuskindlustuse abil kindlustatakse töötaja töötuks jäämise riski ning tööandja erakorralisi palgakulusid, mis võivad tekkida töötaja koondamisel või tööandja pankrotistumisel. Töötuskindlustusmakse jaguneb kindlustatu (töötaja) ja tööandja makseks. Töötuskindlustusmaksuga maksustatakse sarnaselt sotsiaalmaksuga aktiivsest tegevusest saadud tulu. Kindlustatu (töötaja) makse määr on 1,6% ja tööandja makse määr on 0,8%. Kindlustatu (töötaja) maksukohustus täidetakse kinnipidamise teel, st tööandja arvab töötuskindlustusmakse töötaja palgast maha (sarnaselt tulumaksuga). Tööandja makse (määraga 0,8%) tasub tööandja töötaja brutopalgalt, sarnaselt sotsiaalmaksuga.

Kohustusliku kogumispensioni makse

Kohustuslik kogumispension toimib inimese isikliku kogumiskindlustuse põhimõttel. Kogumispensioni maksega maksustatakse, sarnaselt sotsiaalmaksuga, aktiivsest tegevusest saadud tulu. Kindlustatu (töötaja) brutopalgast peetakse kinni 2%-line makse, millele lisandub sotsiaalmaksu arvelt veel 4%. Mõlemad makseosad investeeritakse pensionifondi ja tulevikus tehakse sellest rahast kindlustatule (töötajale) pensioni väljamakseid.

Aktsiisid

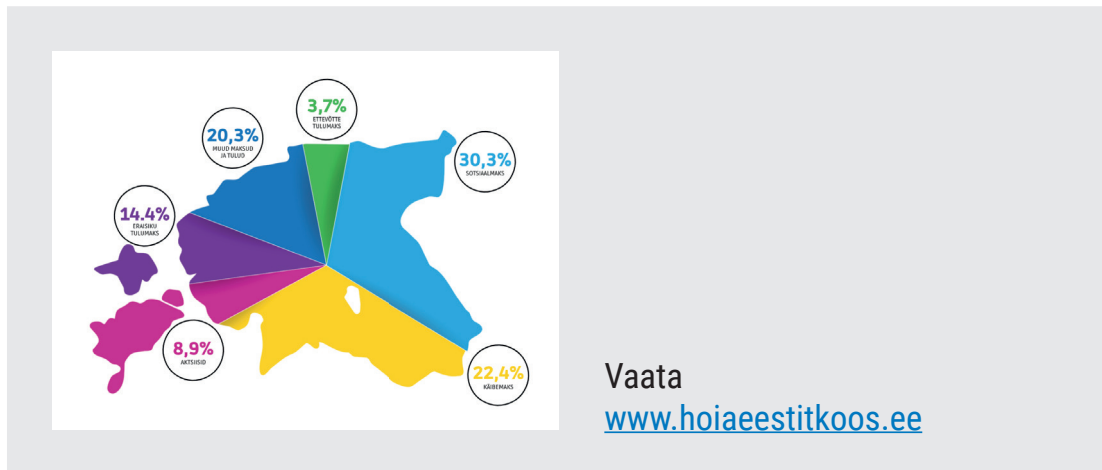
Aktsiisid on tarbimismaksud, millega maksustatakse konkreetset kaubagruppi. Eestis on aktsiis kehtestatud alkoholile, tubakatoodele, kütusele ja elektrile. Eraldi meede on pakendiaktsiis, mis erineb oma olemuselt teistest aktsiisiliikidest ja mida ettevõtte peavad tasuma ainult teatud tingimuste täitmata jätmisel.

Kuigi maksude, sh aktsiiside, peamine eesmärk on riigieelarve tulude kasvamine, võib nii alkoholi- kui tubakaaktsiisi puhul välja tuua ka olulise rolli tarbimise mõjutamisel. Aktsiisi kehtestamisega püütakse eelkõige vähendada nende toodete tarbimist ja/või saadava aktsiisituluga katta osalt ka alkoholi ja tubakatoodete tarvitamisest tingitud tervisekahju. Näiteks kütuseaktsiisist saadava rahaga finantseeritakse osaliselt ka teede ehitust.

Alkoholi või tubakatoodete tarbimist saame küll ise reguleerida, loobudes suitsetamisest või alkoholist, kuid kütuse hind (sh ka aktsiisitõus) mõjutab meid kõiki, olenemata sellest, kas sõidame auto või rattaga, sest kaubad transporditakse kauplustesse suuresti ju ikkagi autodega. Samuti mõjutab näiteks elektriaktsiisi tõus kaupade tootmist, sest tootmiskulu kasvab selle tõttu.

Pakendiaktsiisi võib pidada keskkonnakaitseliseks majandusmeetmeks, mille eesmärk on suunata ühiskonda taaskasutusele. Kui näiteks ettevõtte täidab oma kohustusi, st kogub kokku ja suunab taaskasutusse ettenähtud määra ulatuses turule lastud kauba pakendid, siis pakendiaktsiisi tasumise kohustust ettevõttel ei ole. See peaks olema piisav motivaator pakendite kokkukogumiseks ja ümber-
töötlemisele suunamiseks, sest pakendiaktsiisi summad võivad olla üsna suured.

Tubaka- ja kange alkoholi toodetel peab olema maksumärk. **Maksumärk** on aktsiisikaubale või selle müügi pakendile kinnitatav eriliste turvanõuetele vastav eritunnus, mis tõendab aktsiisi maksmist.

Mida me oma maksude eest saame?

- tervishoid (haigekassa, perearst, traumapunkt, haiglaravi jne)
- teedehitus ja transport
- haridus ja teadus (lasteaiad, koolid, ülikoolid, õpetajate ja lasteaiatöötajate palgad jne)
- kultuur ja sport (noortesport, teatrid, muuseumid, raamatukogud jne)
- sotsiaalne kaitse (lastetoetused, pensionid, vanemahüvitis jne)
- riigikaitse ja turvalisus (politsei, päästeamet, kaitsevägi jne)
- muud riigikulud

Kui me ei maksaks makse, tuleks kõige eest ise tasuda.

- koolikulud - igas kuus tuleks tasuda 489,30 € ehk 23,30 € päevas (siin ei ole arvestatud koolimaja ehitust)
- koolimaja - kui koolimaja ehitus maksab 7,2 miljonit €, siis peaks iga õpilane maksma 7 aasta jooksul 20 € päevas

- teede ehitus ja -hooldus - 1 kilomeetri kaasaegse tee ehitus maksab kuni 5 000 000 €
- transport - buss maksab 260 000–390 000 €, trollibuss maksab 445 000–625 000 €, tramm maksab 3 000 000 €
- bussiootepaviljon - bussiootekoja ehitus maksab 7000–8000 €
- tänavavalgustus - ühe valgusti ehitus maksab ca 1000 € ja töös hoidmine 75 € aastas
- puhas vesi - veetrassi ehitus maksab ca 440 €/m
- ja palju palju muud...

Mis mõjutab maksude tasumist?

- maksusüsteem - lihtsa ja õiglase maksusüsteemi korral on vähem maksude tasumisest kõrvalehoidjaid
- maksude tasumise lihtsus ja selgus - makse makstakse paremini, kui seda on mugav teha ning maksuhalduri seisukohti usaldatakse ja käitumist aktsepteeritakse
- inimeste hoiakud - need kujunevad nii pere- ja sõpruskonna kui üldise ühiskondliku arvamuse tulemusena, aga kindlasti mõjutavad hoiakuid Riigikogu ja valitsus, kellel on pädevus otsustada, kuidas ja millele maksudest laekunud raha kasutada
- inimeste teadmised sellest, et maksuraha kasutatakse meie endi, ehk riigi heaolu tagamiseks